

T. O.

"Histoire de la médecine", Jean Starobinski, Lausanne 1963 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 12/1, 177-178

1967

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Milka Ivić, *Kierunki w lingwistyce*. Przełożyła Anna Wierzbicka. Zakład Narodowy imienia Ossolińskich — Wydawnictwo, Wrocław—Warszawa—Kraków 1966, ss. 263.

Książka Milki Ivić, autorki ponad 70 prac drukowanych w 10 krajach, profesora przy katedrze języka serbochorwackiego na uniwersytecie w Belgradzie, jest zarysem historii nauki o języku, począwszy od pierwszych znanych nam dzisiaj przejawów zainteresowania językiem w starożytności aż po 1961 r. (kiedy powstał oryginalny serbochorwacki tekst książki). Szczególny nacisk autorka położyła na wiek XX (ss. 57—239).

Osobny podrozdział (ss. 87—90) poświęcony jest szkole kazańskiej, poglądom lingwistycznym, które rozwijali dwaj Polacy: Baudouin de Courtenay (1845—1929) i Mikołaj Kruszewski (1851—1887). Choć chronologicznie szkoła kazańska należy do lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku, autorka omawia ją jednak w części *Badania językowe w wieku XX*, a to ze względu na ducha tej nauki i ze względu na fakt, że jej rozgłos na świecie nadszedł w wiele lat po okresie kazańskiej współpracy językoznawczej jej przedstawicieli.

Z. Br.

Henry E. Sigerist, *A History of Medicine*. Tom 1: *Primitive and Archaic Medicine*. Oxford University Press, New York 1955, ss. XXI + 564, il. 24. Tom 2: *Early Greek, Hindu, and Persian Medicine*. Oxford University Press, New York 1961, ss. XVI + 352.

Warto przypomnieć, że kiedy Henry E. Sigerist podjął się był opracowania podręcznika historii medycyny wszystkich krajów i kultur — w odróżnieniu od uprzednio wydanych podręczników postawił sobie za zadanie przedstawienie historii medycyny w ramach ogólnej historii oraz podkreślenie doniosłej roli, jaką odgrywają nauki lekarskie w postępie ludzkości. Chcąc opracować zagadnienie w sposób wyczerpujący, dużo studiował, m. in. poznał 14 języków. Pracę swą zaplanował na 8 tomów, przedwczesna jednak śmierć w 1957 r. pozwoliła mu tylko na opracowanie 2 tomów. Oba tomy obejmują historię medycyny pierwotnej i starożytnej Egiptu, Mezopotamii, Grecji, Indii i Persji.

W tomie pierwszym znajdują się bardzo istotne uzupełnienia zawierające bibliografię dzieł z historii medycyny, historii poszczególnych dyscyplin lekarskich, historii medycyny różnych krajów i historii ważniejszych chorób, bibliografię wydawnictw źródłowych jak czasopisma poświęcone historii medycyny wychodzące w poszczególnych krajach, wydawnictwa oryginalne, bio- i bibliografie, wykaz zbiorów muzealnych z historii medycyny i bibliografię piśmiennictwa z paleopatologii i paleodontologii począwszy od 1930 r. W obu tomach znajduje się ponad 130 ilustracji. Każdy tom posiada indeks.

Dzieło Sigerista stanowi podstawowy podręcznik z zakresu historii medycyny pierwotnej i starożytnej.

T. O.

Jean Starobinski, *Histoire de la médecine*. Les Editions Rencontre et Erik Nitsche International, Lausanne 1963, ss. 104.

Historia medycyny Starobinskiego jest dwunastym z kolei tomem serii wydawniczej *La science illustrée* poświęconej historii nauk ścisłych.

Starobinski przedstawia historię medycyny powszechnej począwszy od czasów przedhistorycznych aż do XX w. Pokazuje rozwój medycyny w powiązaniu

z rozwojem nauki i techniki na tle systemów religijnych i filozoficznych. Specjalny nacisk kładzie na historię lecznictwa, które w czasach przedhistorycznych opierało się na magii, a obecnie korzysta z wielu osiągnięć w dziedzinie techniki.

Historia medycyny jest napisana ciekawie. Autor uniknął przeładowania jej szczegółami, dzięki czemu mógł uwydatnić bardziej istotne wydarzenia. Książka, aczkolwiek napisana przystępnym językiem, jest przeznaczona dla inteligentnego czytelnika, interesującego się danym zagadnieniem. Ze względu na pobieżny sposób ujęcia nie może pretendować do roli podręcznika, stanowić jednak będzie jego cenne uzupełnienie.

Wielką zaletą wydawnictwa są liczne ilustracje, niejednokrotnie barwne, nadające książce cechę albumu. Estetyczne wrażenie potęgują tabele chronologiczne zamieszczone na końcu książki.

T. O.

Joseph Schumacher, *Antike Medizin. Die Naturphilosophischen Grundlagen der Medizin in der griechischen Antike*. Wyd. 2. Walter Gruyter, Berlin 1963, ss. 327.

Najlepsze wprowadzenie do problematyki współczesnej medycyny, to studium pierwotnej medycyny w czasach antycznych; daje ono bowiem klucz do poznania historii postępu naukowego w odniesieniu do zdrowia, choroby i leczenia we wszystkich minionych epokach aż do czasów obecnych. Tą dewizą autor kieruje się, przedstawiając nurty antycznej filozofii przyrody, które wpłynęły zdecydowanie na dalszy postęp w nauce lekarskiej.

S. S.

Manfred Stürzbecher, *Berlins alte Apotheken*. Bruno Hessling, Berlin 1965, ss. 87, ilustr. 23.

Autora zainteresował rozwój aptek w Berlinie. Początki ich sięgają połowy XIV w. Pierwsze rachunki za leki pochodzą z lat 1468—1469; wczesne przywileje dla aptek pojawiają się nieco później. W XVI w. istnieje już lista aptekarzy. O naukowych początkach w aptekarstwie można mówić w XVII w. W XVIII w. zaczyna się pojawiać przemysł farmaceutyczny. Z początkiem XIX w. dochodzi do tzw. realnych koncesji na apteki, przy czym zgodnie z postanowieniem z 1811 r. aptekarzy obowiązują specjalne kwalifikacje.

S. S.

Waldemar Kożuszek, *Jan Benedykt Solfa, lekarz polskiego odrodzenia*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Wrocław 1966, ss. 115, ilustr. 10.

W galerii postaci polskiego odrodzenia Jan Benedykt Solfa (1483—1564) należy do tych niewielu, których sława odbiła się echem w europejskich kręgach humanistów i lekarzy. Osiągnął to dzięki postawie zwróconej ku nowej podówczas koncepcji — empirycznej dążności naukowo-poznawczej. Dał jej dowody w przekładzie traktatu Hipokratesa nawiązującego do stanowiska Demokryta, jak również w kilku publikacjach: na temat „moru”, o potach angielskich, oraz o stanach psychicznych, odróżniając tu wizje i wytwory fantazji od przysądnej wiary w oddziaływanie sił nadprzyrodzonych. Był też pierwszym w Polsce, który opubli-